Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Barraca del Grau

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	El Grau
Alçada:	322

Coordenades:

Latitud:	41.64801
Longitud:	1.87487
UTM Est (X):	406307
UTM Nord (Y):	4611308

Classificació

Número de fitxa	08053 - 284
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Popular Modern Contemporani
Segle	XVIII-XIX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Degut a un pi immens que al caure va taponar l'entrada, no s'ha pogut accedir al seu interior. Caldria restaurar la coberta ja que la barraca forma part d'un sector del municipi on els elements arquitectònics s'harmonitzen totalment amb el paisatge i fan d'aquest espai únic, amb el meandre del riu Llobregat per sota mateix i la muntanya de Montserrat al fons.
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08052A005000180000OE
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa:	dg., 29/01/2017 - 01:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada al nord-est del municipi, en terres del mas Grau. Un cop passada la casa, s'arriba a la cruïlla del forn de calç. Cal continuar a mà esquerra, pel camí de la Serra del Clot que mena al Lledó i al raval del Clot. La barraca es troba a mà esquerra del camí, al capdamunt d'unes terrasses força planeres actualment ermes que antigament foren conreades de vinya. Limiten pel nord amb el bosc de can Padró i la pedrera del Bosc. La barraca està situada gairebé en el punt més alt del turó de 327 metres d'alçada. Es tracta d'una construcció integrada en el marge, de planta quadrangular, de 3,10 metres de costat (mides preses a l'exterior). Els blocs de pedra són grossos, sobretot els de la façana principal, amb les pedres cantoneres i els brancals més ben treballats. La pedra està calçada amb pedruscall, en forma de falques introduïdes a cops de mall o maceta per evitar un possible moviment estructural. La porta està orientada al sud, amb una llinda simple, plana i una lleixa tancada cap a l'interior. Mesura 1,10 metres d'alçària per 0,55 d'amplada. Els murs tenen un gruix mínim de 55 centímetres. La coberta, feta amb volta per aproximació de filades, està aparentment molt ben executada, però ha perdut la volta de tancament que està enfonsada a l'interior de l'habitacle. La causa de l'ensorrament ha estat provocada per la caiguda d'un pi mort degut a un incendi que aquesta zona va patir ara fa una quinzena d'anys. Per la façana orientada a l'est, el muret de pedra fa funció de banc.
Per desgràcia manca la volta de tancament i això fa perillar de manera inquietant la seva preservació. El voladís o ràfec comença a desprendre's del seu suport i la terra compactada de la coberta gairebé és ja imperceptible. No té espitlleres.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 14259.
La tercera fotografia és obra de Marcel·lí Puigdellívol que l'ha cedit per poder veure els paraments de la barraca sense la vegetació que els cobreix ara.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterrassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.
Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.
La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser

de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balmes murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

Enllaços d'interès:

http://wikipedra.catpaisatge.net/